

Täysistunto

Torstai 1.3.2018 klo 15.59—20.06

3.3. Suullinen kysymys Syyrian tilanteesta (Pekka Haavisto vihr)

Suullinen kysymys SKT 19/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Seuraava kysymys: vihreä eduskuntaryhmä, edustaja Haavisto.

Keskustelu

16.37 **Pekka Haavisto vihr:** Arvoisa puhemies! Näemme päivittäin hyvin surullisia sodankuvia Syyriasta, Itä-Ghoutasta, haavoittuneita lapsia, ihmisiä joita ei pystytä evakuoimaan kriisin keskeltä, puuttuva ruoka, puuttuvat lääkkeet. YK:n pääsihteeri António Guterres on kuvannut tilannetta Syyrian Itä-Ghoutassa helvetiksi maan päällä. Siellä on tilanne, jonne YK on pyrkinyt säättämään 30 päivän tulitaukoa, mutta pommitukset ovat siellä edelleen jatkuneet. Tilanne on täysin sietämätön. Todennäköisesti siellä rikotaan myöskin sodan pelisääntöjä.

Ulkoministeri Soini, Suomi on ollut kovin hiljaa tästä kriisistä. Ei ole näkynyt näyttäviä ulostuloja, näyttäviä kannanottoja. Haluaisin tietää, mitä Suomi on tehnyt tässä kysymyksessä. Mitä olemme esittäneet Euroopan unionissa, mitä olemme esittäneet YK:ssa, jotta Syyrian tälle alueelle saataisiin pysyvä ja vahva tulitauko ja siviilejä pystytettäisiin auttamaan?

16.38 **Ulkoministeri Timo Soini** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hyvä, että tämä kysymys tuli esiin täällä kyselytunnilla, koska tästä on ollut paljon puutteellista ja väärää tietoa. Osasin siis hieman varautua tähän, edustaja Haavisto.

16. helmikuuta olen ottanut kantaa Gymnich-kokouksessa asiaan, että ollaan erittäin huolissaan näistä vihollisuuksista etenkin Afrinissa, Idlibissä ja itäisessä Ghoutassa. Eli tarvitaan tulitauko, diplomaattisia toimia, välitöntä humanitaarista apua. Samoin toin nämä asiat jo etukäteen eduskunnan kuulemisissa esiin, muun muassa ulkoasiainvaliokunnassa ja suuressa valiokunnassa. Näin kerroin eduskunnalle ennen tätä Gymnich-kokousta, mitä tulen viestittämään.

Samoin 26.2. YK:n turvaneuvoston päätöslauselma, jolloin vihdesta viimein saatiin tämä tulitaukoesitys, sitä kiittelin. [Puhemies koputtaa] Mutta valitettavasti se ei ole pitänyt. Ja vielä jatkosta: Näitä kannanottoja tullaan ottamaan ja on otettu. [Puhemies koputtaa] Tämä, mitä sanoitte, että siellä tapahtuu, on todella kuvottavaa, [Puhemies: Minuutti on päättynyt!] johon pitää puuttua.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 15/2018 vp

Puhemies Paula Risikko: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Haavisto jatkaa.

16.40 Pekka Haavisto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ulkoministeri Soini, te olette pystynyt ylläpitämään hyvin läheisiä suhteita Turkkiin ja olette paljon ollut tekemisissä myöskin Turkin johdon kanssa. Nyt kun katsoo Syyrian konfliktia Pohjois-Syyriassa, Afrinissa, Turkki on käynnistänyt omavaltaisesti operaation, joka näyttää olevan suunnattu nimenomaan Turkin kurdeja vastaan. Siellä on myöskin siviiliuhreja, lapsiuhreja ja niin edelleen.

Suomella on erityinen suhde Turkkiin, Euroopan unionilla on erityinen suhde Turkkiin sen vuoksi, että olemme yhdessä hoitaneet tätä Syyrian pakolaiskriisiä. Nyt näyttää siltä, että tämä Turkin omavaltainen toiminta Pohjois-Syyriassa on johtanut tilanteeseen, jossa humanitääriset kärsimykset siellä lisääntyvät. Mikä on nyt tässä tilanteessa teidän ja Suomen viesti Turkille? Miten olette tähän tilanteeseen Afrinissa reagoineet? Miten olette pyrkineet vaikuttamaan siihen, että nämä Turkin hyökkäykset siviilejä kohtaan siellä päättyisivät?

16.41 Ulkoministeri Timo Soini (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Aina valpas edustaja Paavo Arhinmäki teki kirjallisen kysymyksen 630/2017 tästä asiasta. Siinä löytyy laajempi selitys, jota en ajanpuutteen vuoksi voi tässä sanoa. Mutta ydinkohdat voin sanoa.

20. tammikuuta Turkki aloitti tämän operaation. Turvallisuusneuvosto ei antanut lausuntoa asiasta, koska ei saanut yksimielisyyttä. Mutta EU:n ulkoministerit kokoontuivat 22. päivä tammikuuta. Olin siellä mukana tekemässä päätöstä ja myöskin annoin tämän päätöksen julki, kun minulta siitä lehdistö kysyi. Eli tästä lähtien on otettu kantaa.

Ja mitä tulee tähän tilanteeseen: Se on kauhistuttava. Olen koko ajan sanonut ja Suomen hallituksen kanta on, että sotimalla nämä asiat eivät ratkea, vaan neuvottelemalla. Se, joka miekkaan tarttuu, se miekkaan hukkuu.

16.42 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ulkoministeri Soini, te lensitte yksityiskoneella reilu vuosi sitten Turkkiin ja kerroitte siellä, että Suomi jakaa samat demokraattiset arvot Turkin kanssa, ja poseerasitte muun muassa presidentti Erdoganin kanssa hymyillen kuvissa.

Arvoisa rouva puhemies! Nyt olisi hyvä kuulla Suomen kansan edessä: Oletteko te muuttanut ja onko hallitus muuttanut arviota siitä, että me jaamme samat demokraattiset arvot Turkin kanssa? Ovatko ihmisoikeusloukkaukset, hyökkäys Syyriaan kurdeja vastaan, siviilien tappaminen, pommittaminen sekä Syyriassa että omassa maassa niitä demokraattisia arvoja, joita Suomi jakaa?

Tähän kirjalliseen kysymykseen, jonka teille esitin, te vastasitte, että hyökkäyksestä Syyriaan kannatte vakavaa huolta. Pystyttekö täällä sanomaan selväsanaisemmin, että se on väärin, ja yksiselitteisesti tuomitsemaan Turkin hyökkäyksen kurdien kimppuun?

16.43 Ulkoministeri Timo Soini (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hyvä, että täällä on kertaalleen punnittua tekstiä edustaja Arhinmäelle, niin sen voi lukea täältä uudestaan — vastauksen, jonka te olette saanut. Eli: ”Turkki on perustuslakinsa ja kansain-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 15/2018 vp

välisten sitoumustensa myötä sitoutunut arvoihin, jotka Euroopan unionikin jakaa, mutta käytännön toimet herättävät huolta. On perusteita olla vakavasti huolissaan Turkin oikeusvaltio- ja ihmisoikeustilanteesta, etenkin ilmaisunvapauden osalta.” Mutta tähänhän te tietysti jo tiesittekin.

Arvoisa rouva puhemies! Tietenkin jäsenyysprosessi kriteereineen on täytettävä täysimääräisesti. Minua kiinnostaa se, onko vasemmistoliitto muuttanut kantaansa siitä, että nämä jäsenyysneuvottelut pitää lakkauttaa.

16.44 Eva Biaudet r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärrän, että näihin kysymyksiin on ollut hyvä valmistautua, koska ne ovat olleet ajankohtaisia jo pitkään, Turkin tilanne, ja kysyisin, että onko Suomen ihmisoikeusmaine nyt todellakin vaarassa, koska Suomi tavallaan yhdellä kädellä ikään kuin sanoo, että on tosi väärin, mitä Turkki tekee muun muassa Afrinissa, mutta sitten kuitenkin meillä on sopimukset, emmekä ole tehneet mitään, jotta tätä epäpyhää allianssia Turkin kanssa pakolaissopimuksineen ei noudatettaisi ja sitä muutettaisiin. Samalla me lähetämme takaisin pakolaisia Afganistaniin ja Irakiin, vaikka Ranska ja muut... Ruotsi on lopettanut Afganistaniin lähettämisen, Ranska ei lähetä Suomeen takaisin Dublinin sopimuksen mukaisia turvapaikanhakijoita, koska he kokevat, että me olemme vaarallinen maa, joka lähettää takaisin vaaralliseen maahan pakolaisia. Mitä Suomen ihmisoikeusmaineelle ja meidän teoille ja [Puhemies koputtaa] koko historialle on tapahtunut, ulkoministeri Soini?

16.45 Ulkoministeri Timo Soini (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Muun muassa Amnesty International on ottanut näihin kantaa, ja heidän kirjeeseensä olen vastannut, että Suomi kannattaa ihmisoikeuksia ja pitää kansainvälisistä velvollisuuksista kiinni.

Mutta pakolaissopimus Turkin kanssa: Mitä tapahtuisi, jos sitä ei olisi? 3,3 miljoonaa ihmistä, syyrialaista pakolaista Turkki tällä hetkellä ottaa vastaan, pitää huolta. 800 000 lasta on koulussa siellä. [Eva Biaudet: Pitääkö huolta?] — Edustaja Biaudet, täytyy olla myös semmoinen kohtuujärki siinä, että jos nämä lapset ja muut eivät olisi päässeet Turkkiin turvaan, niin missä päin Eurooppaa he tällä hetkellä olisivat, kun rajat ovat kaikkialle kiinni? He olisivat kuolemassa Syyriassa. Sen takia tässäkin pitää joku tolkkua olla, kun näitä asioita katsotaan, että vaikka Turkki on tehnyt paljon sellaisia asioita, joista voi moittia, niin 800 000 lasta koulussa, 3 miljoonaa pakolaista turvassa Turkissa. [Eva Biaudet: Turvassako? Se on kyllä hyvä kysymys!]

16.46 Veera Ruoho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokonaisvaltainen kriisinhallinta on kansainvälisesti omaksuttu keino vastata hauraisiin yhteiskuntiin konfliktien jälkeen. Siviilikriisinhallinnalla ja kehitysyhteistyöllä vaikutetaan niihin juurisyihin, jotka ajavat ihmisiä muun muassa pakolaisuuteen. Tiedustelisinkin: missä vaiheessa on Suomen kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan kehittäminen?

16.46 Ulkoministeri Timo Soini (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomi osallistuu kriisinhallintaan, siis sotilaallisesti, Afganistanissa, mutta etenkin siviilikriisinhallinta on se, jolla rakennetaan tulevaisuuden yhteiskuntaa. Se voi olla eri viranomaisapua ja sellaista toimintaa, jolla autetaan näitä yhteiskuntia luomaan sellaisia rakenteita, sellaisia käytäntöjä, että he pystyvät itse huolehtimaan näistä asioista.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 15/2018 vp

Kriisinhallinnassa on erityisen tärkeää muistaa ja tunnustaa naisten panos ja huomioida myös lapset, koska on osoitettu tutkimuksissa, että kun naisia on rauhanvälitystehtävissä, kriisinhallintatehtävissä, ne konfliktit tulevat paremmin ratkaistuksi ja ne kriisinhallintasopimukset kestävät paremmin niitä haasteita, joita niitä kohtaan tulee.

16.47 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen ulkopoliittikan on edistettävä rauhaa ja ihmisoikeuksia aktiivisesti ja näkyvästi myös julkisuudessa sekä suoraan vaikuttamalla niihin maihin ja alueisiin, joissa näitä oikeuksia rikotaan. Se ei vielä ihan riitä, että käy ministerineuvostoissa ja ilmoittaa Suomen kannan.

Turkki on johdonmukaisesti heikentänyt ihmisoikeuksien tilaa, oikeusvaltion tilaa. Turkissa itsessään tuhansia tuomareita, opettajia ja toimittajia on vangittu tai siirretty pois tehtävistä ja poliittista oppositiota on jahdattu. Samaan aikaan Turkki käyttää Syyrian epäselvää tilannetta hyväkseen, käytännössä hyökkäämällä Pohjois-Syyrian kurdeja vastaan kansainvälistä oikeutta rikkomalla.

Myös Venäjä toimii Syyriassa tukien Syyrian hallitusta, ja on epäilyjä, että nämä molemmat osapuolet, Venäjä ja Syyrian hallitus, yhdessä ovat syyllistyneet sotarikoksiin.

Miten, ministeri Soini, olette suoraan vaikuttanut Turkin johtoon ja Syyrian johtoon sekä Venäjän johtoon tuomiten nämä teot ja pyrkien saamaan ne loppumaan sekä edistämään aktiivista rauhan vuoropuhelua? Konkreettisia toimia, kiitos!

16.49 Ulkoministeri Timo Soini (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! En toista niitä vastauksia, jotka annoin tästä aitiosta jo päivämääriä myöten. Edustaja Niinistö, voin ne myös lukea teille blogista, jonne olen niitä julkaissut kaksi kappaletta, eli ne on tehty.

Mutta puhuitte kurdeista ja heidän panoksestaan, ja tämä on ydinkysymys. Tästä meidän on oltava syvästi huolissamme, koska kurdien peshmerga-joukot ja kurdit ovat todella kantaneet suuren vastuun Isil-terroristiryhmän lyömisestä. Nyt on se vaara, että jos nämä henkilöt ja tämä kansa, joka on suuren vaivan nähnyt ja suuret uhrit kantanut sen mukana, että tämä vastenmielinen, raakalaismainen Isis on lyöty, jos heidät tämän jälkeen hylätään ja petetään, niin siinä syntyy tyhjiö, joka on aivan mahdoton. Tässä mielessä teidän kysymykseenne oli perusteltu, ja tässä mielessä meidän pitää antaa kurdeille tunnustus ja auttaa heitä.

16.50 Susanna Huovinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On erittäin hyvä, että ulkoministeri saa mahdollisuuden täällä eduskunnan edessä selventää näitä kantojaan ja kannanottojaan koskien myöskin Turkin tilannetta, sillä kyllä tätä nyt parhailaan käynnissä olevaa inhimillistä katastrofia ja tragediaa siellä paikan päällä on ollut mahdollonta paikka paikoin seurata, sitä kärsimystä, jota siviilit joutuvat kohtaamaan. Turkki kantaa tietenkin valtavaa vastuuta pakolaisista, mutta valitettavasti olemme myös saaneet raportteja ihmisoikeusjärjestöiltä siitä, kuinka suinkaan kaikki lapset eivät pääse kouluun vaan pääsevät töihin. Euroopan neuvosto on esimerkiksi nostonut näitä kysymyksiä esille. Nyt haluaisin tiedustella ministeri Soinilta: millä tavalla te aiotte esimerkiksi Euroopan neuvostossa muodostettuja kantoja, jotka koskevat ihmisoikeuksia, median vapautta, oikeusvaltiokehitystä, nostaa esille jatkossa Turkin kanssa käymissänne keskusteluissa?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 15/2018 vp

16.51 Ulkoministeri Timo Soini (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On hyvin tärkeää, että meillä on toimivat puheyhteydet esimerkiksi Turkkiin. Tunnen henkilökohtaisesti ulkoministeri Cavusoglun, ja olen nämä muutkin täällä mainitut tavannut useaan kertaan. Viestimme on täysin selvä: oikeusvaltio, se, että on ilmaisunvapaus, on ainoa kestävä peruste myös Turkille eteenpäin. Silloin, kun siellä oli sotilasvallankaappaus, 300 ihmistä kuoli. Nämä ihmiset täytyy tietysti saattaa vastuuseen, mutta sen varjolla ei voi vainota tuhansia ja mielivaltaisesti erottaa viroista ihmisiä. Tämä on täysin selvä asia, ja tämä on myös heille viestitetty. Ja totta kai Turkin täytyy ymmärtää, että se on osa kansainvälistä yhteisöä, ja vielä, jotta tämä asia ei ihan helppo olisi, Turkki on myös osa Natoa. Ja kun me katsomme sitä tilannetta, [Puhemies koputtaa] mikä siellä alueella on syntymässä, Nattoon kuuluva Turkki, Venäjä, monet muut, niin kyllä tässä todella malttiin ja suureen malttiin on syytä.

Puhemies Paula Risikko: Ja vielä yksi vastauspuheenvuoro.

16.52 Tiina Elovaara sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! YK:n turvallisuusneuvoston yksimielisellä päätöksellä on aikojen saatossa toteutettu niin sanottua humanitaarista interventiota. Se tarkoittaa tarvittaessa jopa sotilaallista väliintuloa tilanteessa, jossa pyritään estämään mittavat ihmisoikeusloukkaukset. Syyrian tilanne on kriisiytynyt, 200 000 siviiliuhria ja 27 000 näistä on lapsia. YK:n turvallisuusneuvoston yksimielistä päätöstä on tietenkin vaikea saada. Suomalaisena ulkoministerinä sitä ei voi yksin hankkia, mutta haluaisin kuulla ministerin arvion siitä, onko maailma edelleen yhtä kyvytön estämään kansanmurhat kuin aiemminkin. [Eduskunnasta: Perusteltu kysymys!]

16.53 Ulkoministeri Timo Soini (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ikävä kyllä, kun esimerkiksi tämä Turkin operaatio alkoi 20. tammikuuta, niin 22. tammikuuta turvallisuusneuvosto ei antanut lausuntoa asiasta. Meni kuukausi, 26. päivä helmikuuta toivotin tervetulleeksi päätöslauselman 2410, ja tämän kuukauden aikana tapahtui kauheita asioita. Tämä on yhteinen kansainvälisen yhteisön häpeä, kerta kaikkiaan, että tällaisia asioita ei saada sovituksi. Usein kysymyksessä on se, että siellä on viisi pysyvää jäsenmaata, joista joku veto-oikeudella blokkaa tämän asian, ja se on hirvittävää. Tässä suurvalloilla on entistä suurempi vastuu myös jatkossa. [Eva Biaudet: Kyllä EU:llakin!] — EU:lla, edustaja Biaudet, ei valitettavasti ole siellä [Puhemies: Aika!] jakkaraa, mistä pystyy tekemään päätöstä, mutta mukana pitää olla, niin kuin Suomi oli.

Kysymyksen käsittely päättyi.